

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
НАУКОВО-ДОСЛІДНА ЛАБОРАТОРІЯ ОСВІТОЛОГІЇ**

***ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ
ПРОФЕСОРСЬКО-ВИКЛАДАЦЬКОГО
СКЛАДУ УНІВЕРСИТЕТУ
(ДОСЛІДНИЦЬКИЙ МОДУЛЬ)***

Творчий рівень

УДК 378.046.4:378.126
ББК 74.580
О-72

*Затверджено Вченою радою
Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № від 2018 року)*

Розробник: *Сисоєва Світлана Олександрівна*, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії освітології, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Рецензенти: *Віннікова Наталія Миколаївна*, доктор філологічних наук, доцент, проректор з наукової роботи, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Соколова Ірина Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освіти, Маріупольський державний університет.

Освітня програма підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу університету (дослідницький модуль). Творчий рівень / розробн. Сисоєва С. О. – К. : ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2018. – 24 с.

Освітня програма підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу університету (творчий рівень) розроблена з метою сприяння розвитку дослідницької компетентності викладачів університету, їх методологічної культури, якості наукових досліджень, формування здатності до підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації та формування наукової школи.

ISBN

УДК 378.046.4:378.126
ББК 74.580

© С. О. Сисоєва, 2018

ЗМІСТ

I. Опис програми	4
II. Тематичний план дослідницького модулю	7
III. Програма	8
Змістовий модуль I. Підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації	8
Тема 1. Міжнародний досвід підготовки докторів філософії (PhD) та докторів наук	8
Список рекомендованої літератури до теми 1	9
Тема 2. Нормативна база підготовки докторів філософії (PhD) в Україні	11
Список рекомендованої літератури до теми 2	11
Тема 3. Дискусійні аспекти підготовки докторів філософії (PhD) та докторів наук	13
Список рекомендованої літератури до теми 3	13
Запитання для самоперевірки	15
Змістовий модуль II. Формування наукової школи	16
Тема 4. Поняття «наукова школа», класифікація наукових шкіл	16
Список рекомендованої літератури до теми 4	16
Тема 5. Організаційні форми розвитку наукових шкіл	17
Список рекомендованої літератури до теми 5	17
Тема 6. Обмін досвідом з формування та розвитку наукової школи	17
Список рекомендованої літератури до теми 6	18
Запитання для самоперевірки	18
IV. Підведення підсумків	18
V. Список рекомендованої літератури до модулю	18

I. ОПИС ПРОГРАМИ

Науково-дослідна робота є складовою науково-педагогічної діяльності викладача вищого навчального закладу, що сприяє забезпеченню інтеграції навчання й науки в освітньому процесі університету.

Мета програми: сприяти подальшому розвитку дослідницької компетентності викладачів університету, їх здатності щодо підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації та формування наукової школи.

Завдання програми:

- подальший розвиток методологічної культури викладачів університету;
- розширення знань, професійних компетентностей щодо підготовки докторів філософії (PhD) та докторів наук;
- засвоєння інноваційних форм, методів та засобів підготовки докторів філософії (PhD) та докторів наук через обмін досвідом;
- набуття досвіду формування змісту освітньої складової освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії (PhD);
- ознайомлення з нормативною базою підготовки докторів філософії (PhD) в Україні;
- удосконалення способів організації та керівництва науково-дослідною роботою аспірантів;
- вивчення досвіду формування наукових шкіл;
- обмін досвідом з організаційних форм розвитку наукових шкіл;
- розширення наукової ерудиції викладача, розвиток творчих якостей, здатності до інноваційної діяльності.

Характеристика програми

1. Предметна галузь, напрям: освіта.

2. Фокус програми: дослідницька компетентність викладача вищої школи.

3. Орієнтація програми: програма спрямована на розвиток дослідницької компетентності викладача вищої школи (творчий рівень).

4. Особливості програми: програма зорієнтована на особистісний і науково-педагогічний досвід викладача, його індивідуальні запити; є гнучкою за змістом; відповідає андрагогічним принципам навчання; сприяє оволодінню творчим рівнем дослідницької компетентності.

Працевлаштування та продовження освіти

1. Працевлаштування: продовження роботи у вищому навчальному закладі на займаній посаді або її підвищення.

2. Продовження освіти: подальше підвищення кваліфікації в системі формальної, неформальної, інформальної освіти; участь у вітчизняних і міжнародних дослідницьких проєктах, участь у роботі спеціалізованих вчених рад.

3. Підходи до реалізації програми ґрунтуються на основних положеннях андрагогіки та передбачають врахування індивідуальних можливостей та професійного й особистісного досвіду викладачів університету.

Навчання здійснюється відповідно до таких андрагогічних принципів:

- пріоритет самостійного навчання;
- принцип спільної діяльності дорослого учня з викладачем;
- принцип опори на досвід дорослого учня;
- індивідуалізація навчання;
- системність навчання;
- контекстність навчання;
- принцип актуалізації результатів навчання;
- принцип елективності навчання;
- принцип розвитку освітніх потреб;
- принцип свідомого навчання.

Види навчальних занять: лекції, семінари, дискусії, самостійна робота.

У результаті вивчення дослідницького модуля (творчий рівень) науково-педагогічні працівники будуть **знати**:

- специфіку підготовки докторів філософії (PhD) у галузі освіти в провідних університетах Європи та США;
- особливості докторських програм типу PhD в країнах ЄС та США;
- зміст освітньої складової освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії (PhD) в галузі освіти в провідних європейських університетах;
- вимоги, структуру й зміст наукових досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD);
- нормативну базу підготовки докторів філософії (PhD) в Україні;
- особливості формування наукової школи, їх класифікацію;
- організаційні форми розвитку наукових шкіл.

У результаті вивчення дослідницького модуля (творчий рівень) науково-педагогічні працівники будуть **вміти**:

- науково й методологічно обґрунтовано розробляти програми підготовки докторів філософії (PhD) та докторів наук;
- застосовувати європейський та світовий досвід підготовки докторів філософії (PhD) в Україні.

У результаті вивчення дослідницького модуля (творчий рівень) науково-педагогічні працівники будуть **володіти**: Європейською моделлю наукового керівництва докторською освітою.

СТРУКТУРА КРЕДИТУ

Дослідницький модуль	Характеристика модулю
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: 1 кредит</p> <p>Загальний обсяг годин: 30 годин</p>	<p>Аудиторні заняття: 12 годин, з них: Лекції: 4 години Семінарські заняття: 8 годин Консультації: 4 години Самостійна робота: 12 годин Підведення підсумків: обговорення проекту освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії (PhD) (за фахом), методичних рекомендацій щодо підвищення якості організації освіти за докторськими програмами в університеті – 2 години</p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДОСЛІДНИЦЬКОГО МОДУЛЮ

№ п/п	Назви теоретичних розділів, тем	Кількість годин						
		Разом	Аудиторні	Лекції	Семінари	Консультації	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Змістовий модуль I. ПІДГОТОВКА НАУКОВИХ ТА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ								
1.	Міжнародний досвід підготовки докторів філософії (PhD) та докторів наук	7	4	4		1	2	
2.	Нормативна база підготовки докторів філософії (PhD) та докторів наук в Україні	3				1	2	
3.	Дискусійні аспекти підготовки докторів філософії (PhD) та докторів наук	5	2		2	1	2	
Разом за модулем 1		15	6	4	2	3	6	
Змістовий модуль II. ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ ШКОЛИ								
4.	Поняття «наукова школа», класифікація наукових шкіл	5	2		2	1	2	
5.	Організаційні форми розвитку наукових шкіл	5	2		2	1	2	
6.	Обмін досвідом з формування та розвитку наукової школи	5	2		2	1	2	
Разом за модулем 2		15	6		6	3	6	
Підсумковий аналіз								2
Разом за навчальним планом		30	12	4	8	6	12	2

III. ПРОГРАМА

Змістовий модуль I.

ПІДГОТОВКА НАУКОВИХ ТА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

ТЕМА 1

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ (PhD) ТА ДОКТОРІВ НАУК

Основні поняття теми: докторська освіта, доктор філософії (PhD), доктор в галузі освіти (EdD), доктор наук DSc/ScD в галузі освіти, докторантура, докторська програма, докторські школи, Міжнародна модель наукового керівництва підготовкою докторів філософії (PhD).

ЛЕКЦІЯ 1

Сутність та призначення наукових ступенів – доктор філософії (PhD), доктор в галузі освіти (EdD), доктор наук DSc/ScD в галузі освіти – у міжнародній практиці.

Формування та становлення докторської освіти в країнах Європейського Союзу та Великобританії. Компетентнісний підхід до оцінювання якості докторської освіти. Особливості докторських (PhD) програм. Формування докторських шкіл. Докторська підготовка в країнах ЄС.

Наукове керівництво підготовкою докторів філософії (PhD) в провідних університетах Великобританії. Зміст освітньої складової освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії (PhD) у Великобританії.

Сучасна організація навчання за докторськими програмами у провідних університетах світу. Обсяг докторських програм.

Докторантура (Graduate School of Education) у США. Типи докторантури в університетах США. Підготовка докторів філософії (PhD) в університетах США.

Вимоги, структура й зміст наукових досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) на прикладах конкретних дисертацій у США.

САМОСТІЙНА РОБОТА 1

Проаналізувати науково-педагогічну літературу з підготовки докторів філософії (PhD) у провідних університетах світу. Узагальнити спільне й відмінне у підготовці докторів філософії (PhD) у провідних університетах світу. Виявити досвід, який можна запозичити в Україні.

Рекомендована література:

1. Байденко В. И. Пути совершенствования докторской подготовки: Европа и США (статья третья) / В. И. Байденко, Н. А. Селезнева // Высшее образование в России : науч. - пед. журн. М-ва образования и науки РФ. – 2010. – № 11. – С. 99–112.
2. Байденко В. И. Содержательно-структурные особенности европейского докторского образования (статья вторая) / В. И. Байденко, Н. А. Селезнева // Высшее образование в России : науч. - пед. журн. М-ва образования и науки РФ. – 2010. – № 10. – С. 89–104.
3. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 27.07.2017).
4. Коваленко О. Ю. Неперервна педагогічна освіта у США: сучасний стан і перспективи розвитку / О. Ю. Коваленко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2010. – № 6(8). – С. 127–132.
5. Кравченко А. С. Стандартизація педагогического образования в современных университетах США : диссертация ... кандидата педагогических наук : 13.00.01 / Кравченко Анна Сергеевна; [Место защиты: Рос. гос. пед. ун-т им. А. И. Герцена]. – Санкт-Петербург, 2012. – 161 с.
6. Лобанова Л. С. Архітектура наукових ступенів: міжнародна практика і вітчизняні традиції / Л. С. Лобанова // Вісн. НАН України. – 2009. – № 1. – С. 42–55.
7. Миклебуст Я. Аналіз практики реформи докторської освіти в Європі / Я. Миклебуст, Р. Нілсен // Докторські програми в Європі та Україні: матеріали міжнар. конф. «Впровадження принципів третього циклу вищої освіти Європейського простору в Україні» / Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія»; наук. ред., упоряд. В. Моренець. – К. : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2007. – С. 6–16.
8. Наказ МОН України «Про затвердження Положення про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів» від 24.01.2013, №48.
9. Принципи та модель підготовки докторів філософії (PhD) в університеті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://kneu.edu.ua/ua/science_kneu/princ_ta_model_phd/
10. Регейло І. Ю. Освітня складова в докторських програмах у галузі освіти Гарвардського університету / І. Ю. Регейло, Н. В. Базелюк // Вища освіта України. – 2015. – Випуск 3 (додаток 2). – С. 41–48.
11. Регейло І. Ю. Підготовка фахівців за докторськими програмами у США / І. Ю. Регейло // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2011. – Вип. 1. – С. 116–121.

12. Регейло І. Ю. Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації в Україні у ХХ – на початку ХХІ століття: монографія. – К. : Освіта України, 2014. – 704 с.
13. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт. : В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.
14. Селінджер Дейвід. Програми підготовки PhD в Англії / Дейвід Селінджер // Докторські програми в Європі та Україні: Матеріали міжнар. конф. «Впровадж. принципів третього циклу вищої освіти Європейського простору в Україні» / Нац. ун-т «Києво-Могилян. акад.»; Наук. ред., упоряд. В. Моренець. – К. : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2007. – 98 с. – С. 25–37.
15. Сисоєва С. О. Досвід впровадження наукового ступеня доктора (Ed.D.) в галузі освіти у США / С. О. Сисоєва // Педагогічний процес: теорія та практика. – 2016. – №4. – С. 44–51.
16. Сисоєва С. О. Наукові ступені Ph.D. та Ed.D. в галузі освіти у США: дискусійні аспекти / С. О. Сисоєва // Освітологія: українсько-польський щорічник. – 2016. – № 5. – С. 81–87.
17. Сисоєва С. Зміст підготовки докторів філософії у галузі освіти в університетах США / С. Сисоєва, І. Регейло // Педагогічний процес: теорія та практика. – 2016. – № 53 (2). – С. 86–93.
18. Сисоєва С. О. Наукові ступені в галузі освіти: міжнародна практика / С. О. Сисоєва // Рідна школа. – 2016. – № 7–8.
19. Сисоєва С. О. Дослідження на здобуття наукового ступеня Ph.D. в галузі освіти у США: вимоги, структура й зміст / С. О. Сисоєва // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2016. – № 3–4. – С. 85–89.
20. Сучасні підходи до побудови освітніх програм. Методичні матеріали / Укладачі: Холін Ю. В., Кравцов С. О., Маркова Т. О. – Харків, 2014. – 36 с.
21. Таланова Ж. В. Докторська підготовка в країнах високо рейтингових університетів – США і Сполученому Королівстві / Ж. В. Таланова // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Сер. Пед. Науки / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки; голов. ред. І. О. Смолюк. – Луцьк : ВНУ, 2010. – Вип. 13. – С. 173–179.
22. Таланова Ж. В. Докторська підготовка в світі та Україні: монографія / Ж. В. Таланова. – К. : Міленіум, 2010. – 476 с.
23. Sysoieva S. Training PhD in education on research methodology / S. Sysoieva // The Modern higher education review. – 2016. – №1. – P. 96–100.

ТЕМА 2

НОРМАТИВНА БАЗА ПІДГОТОВКИ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ (PhD) В УКРАЇНІ

САМОСТІЙНА РОБОТА 2

1. Аналіз законодавчих документів з підготовки докторів філософії (PhD) в Україні.
2. Аналіз Постанов Кабінету Міністрів України щодо підготовки докторів філософії (PhD).
3. Аналіз Наказів Міністерства освіти і науки України щодо підготовки докторів філософії (PhD).
4. Аналіз освітніх програм підготовки докторів філософії (PhD) у закладах вищої освіти відповідно до нормативно-правових документів (на прикладі Київського університету імені Бориса Грінченка).

Рекомендована література:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 27.07.2017).
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 29.02.2015, №266.
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти» від 15.02. 2015, № 244.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23.03.2016, № 261.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» від 30.12.2015, №1187.
6. Наказ МОН України «Про затвердження Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів України в 2016 році» від 15.10.2015, № 1085.
7. Наказ МОН України «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015, №266» від 25 листопада 2015 р., №1460/27905.
8. Національний освітній глосарій: вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад. : В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий, А. В. Ставицький, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 100 с.

9. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
10. Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у Київському університеті імені Бориса Грінченка (затверджено Вченою радою Університету від 29 вересня 2016 р.).
11. Принципи та модель підготовки докторів філософії (PhD) в університеті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://kneu.edu.ua/ua/science_kneu/princ_ta_model_phd/
12. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт. : В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.
13. Сисоєва С. О. Педагогічний експеримент у наукових дослідженнях неперервної професійної освіти: Навч.-метод. посіб. / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук. – Луцьк : ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009. – 460 с.
14. Сисоєва С. О. Методологія науково-педагогічних досліджень: підручник / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук. – Рівне : Волинські обереги, 2013. – 360 с.
15. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – К. : Знання, 2008. – 310 с.

ТЕМА 3

ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ (PhD) ТА ДОКТОРІВ НАУК

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 3.1

1. Аналіз положень про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (PhD) та доктора наук у Київському університеті імені Бориса Грінченка.

2. Аналіз освітньо-наукової програми підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (PhD) в аспірантурі Київського університету імені Бориса Грінченка.

3. Вимоги до змісту та структури докторської дисертації.

4. Правила оформлення докторської дисертації.

5. Підготовка, порядок та процедура захисту докторської роботи.

САМОСТІЙНА РОБОТА 3

Розробка проекту освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії (PhD) (за фахом) та пропозицій до методичних рекомендацій щодо підвищення якості організації освіти за докторськими програмами в Київському університеті імені Бориса Грінченка з урахуванням міжнародного досвіду.

Рекомендована література:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 27.07.2017).

2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 29.02.2015, №266.

3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23.03.2016, № 261.

4. Наказ МОН України «Про затвердження Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів України в 2016 році» від 15.10.2015, № 1085.

5. Наказ МОН України «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015, №266» від 25 листопада 2015 р., №1460/27905.

6. Національний освітній глосарій: вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад. : В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий, А. В. Ставицький, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 100 с.

7. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.

8. Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у Київському університеті імені Бориса Грінченка (затверджено Вченою радою Університету від 29 вересня 2016 р.).

9. Принципи та модель підготовки докторів філософії (PhD) в університеті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://kneu.edu.ua/ua/science_kneu/princ_ta_model_phd/

10. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт. : В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.

11. Сисоєва С. О. Педагогічний експеримент у наукових дослідженнях неперервної професійної освіти: Навч.-метод. посіб. / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук. – Луцьк : ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009. – 460 с.

12. Сисоєва С. О. Методологія науково-педагогічних досліджень: підручник / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук. – Рівне : Волинські обереги, 2013. – 360 с.

13. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарченко. – К. : Знання, 2008. – 310 с.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Як відбувалося формування та становлення докторської освіти в країнах Європейського Союзу та США?
2. У чому полягає компетентнісний підхід до оцінювання якості докторської освіти?
3. У чому полягає сутність та призначення наукового ступеня – доктор філософії (PhD)?
4. У чому полягає сутність та призначення наукового ступеня – доктор в галузі освіти (EdD)?
5. У чому полягає сутність та призначення наукового ступеня – доктор наук DSc/ScD в галузі освіти – у міжнародній практиці?
6. Як проходить докторська підготовка (PhD) в країнах Європейського Союзу?
7. У чому полягає сутність європейської моделі наукового керівництва докторською освітою?
8. Які функції наукового керівника?
9. Які стилі наукового керівництва Вам відомі?
10. Який зміст освітньої складової освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії (PhD) у провідних університетах Великобританії?
11. Розкрийте організацію навчання за докторськими програмами (PhD) у провідних університетах світу?
12. Як відбувається підготовка докторів філософії (PhD) в університетах США?
13. Які вимоги, структура й зміст наукових досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) у США (на прикладах конкретних дисертацій)?
14. Які нормативно-правові документи забезпечують підготовку докторів філософії (PhD) в Україні?
15. Проаналізуйте основні положення Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23.03.2016 № 261?
16. Розкрийте сутність положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (PhD) та доктора наук у Київському університеті імені Бориса Грінченка?
17. Які особливості освітньо-наукової програми підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (PhD) в аспірантурі Київського університету імені Бориса Грінченка?

Змістовий модуль II ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ ШКОЛИ

ТЕМА 4 ПОНЯТТЯ «НАУКОВА ШКОЛА», КЛАСИФІКАЦІЯ НАУКОВИХ ШКІЛ

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 4.1

1. Визначення поняття «наукова школа» в історії розвитку вітчизняної науки ХХ – поч. ХХІ століття.
2. Підходи щодо класифікації наукових шкіл.
3. Типи наукових шкіл: за групуванням; за науковою течією; експериментальні й теоретичні наукові школи; наукові школи прикладних досліджень теоретичного та практичного характеру.
4. Ознаки наукової школи.
5. Функції наукової школи.
6. Критерії визнання наукової школи.

САМОСТІЙНА РОБОТА 4

Проаналізувати науково-педагогічну літературу щодо класифікацій та типів наукових шкіл.

Ознайомитися із загальними нормативними положеннями про наукову школу.

Рекомендована література:

1. Анненков І. О. Визначення поняття «наукова школа» крізь призму аналізу української та радянської історіографії проблеми (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) / І. О. Анненков // Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Історія і філософія науки і техніки. – 2013. – Т. 21, вип. 21. – С. 72–83.
2. Гончаренко С. Наукові школи в педагогіці / С. Гончаренко // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2013. – Вип. 6. – С. 7–28.
3. Лепский М. А. «Научная школа»: определение предметного поля, социальные потребности и деформация / М. А. Лепский // Культурологічний вісник. – 2014. – Вип. 33. – С. 81–89.
4. Лепський М. Наукові школи у сучасній Україні / М. Лепський // Нова парадигма. – 2015. – Вип. 127. – С. 231–234.
5. Наукова школа – феномен науки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://logos-ukraine.com.ua/project/index.php?project=nued2&load=edu_shools_fenomen.html (дата звернення: 21.02.2018).
6. Тимошенко А. А. Класифікація наукових шкіл / А. А. Тимошенко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи. – 2014. – Вип. 48. – С. 205–210.

ТЕМА 5

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ РОЗВИТКУ НАУКОВИХ ШКІЛ

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 5.1

1. Періодизація розвитку наукових шкіл.
2. Організаційні форми розвитку наукових шкіл в Україні.
3. Умови ефективного функціонування наукової школи.
4. Взаємозв'язок діяльності наукової школи та освітньої практики.

САМОСТІЙНА РОБОТА 5

Проаналізувати науково-педагогічну літературу щодо організаційних форм розвитку наукових шкіл. Підготуватися до обговорення.

Рекомендована література:

1. Гончаренко С. Наукові школи в педагогіці / С. Гончаренко // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2013. – Вип. 6. – С. 7–28.
2. Мараховський Л. Ф. Наукова школа – основа сучасної міждисциплінарної аспірантури / Л. Ф. Мараховський, І. М. Козубцов // Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Сер. : Педагогічні науки. – 2012. – Вип. 20. – С. 54–62.
3. Наконечна Т. Ю. Наукова школа як фактор розвитку економічної науки [Електронний ресурс]. / Т. Ю. Наконечна. – Режим доступу: http://www.ukr-socium.org.ua/Arhiv/Stati/2_2010/123-132_2'10_-14.pdf (дата звернення: 13.03.2018).
4. Фурман А. В. Типи наукових шкіл та умови їх ефективного функціонування / А. В. Фурман // Психологія і суспільство. – 2014. – № 3. – С. 11–29.

ТЕМА 6

ОБМІН ДОСВІДОМ З ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ НАУКОВОЇ ШКОЛИ

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 6.1

Слухачі обмінюються досвідом щодо започаткування та розвитку наукових шкіл.

САМОСТІЙНА РОБОТА 6

Проаналізувати досвід організації та розвитку наукових шкіл в Україні за такою структурою:

- мета та завдання діяльності;
- принципи та зміст діяльності;
- напрями та організаційні форми діяльності.

Рекомендована література:

1. Академік АПН України О. Я. Савченко: Біобібліогр. покажч. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; вступ. стаття Бібік Н. М.; упоряд. : Ворон Л. М., Заліток Л. М., Печенежська О. А.; наук. ред. Букшина Т. Ф.; бібліогр. ред. Пономаренко Л. О. Наукова школа академіка Олександрі Савченко / Ін-т педагогіки, АПН України., упоряд. : Кодлюк Я. П., Т. Я. Довга; за заг. ред. Кодлюк Я. П. – К. : Пед. преса, 2017.

2. Наукова школа «Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів» (О. А. Дубасенюк) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zu.edu.ua/ped_shkola.html (дата звернення: 07.05.2018).

3. Наукова школа Ольги Миколаївни Олексюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oleksyuk.com> (дата звернення: 07.05.2018).

4. Творчість і технології у наукових дослідженнях неперервної професійної освіти: Наукове видання / За заг. ред. С. О. Сисоєвої. – К. : КІМ, 2008. – 424 с.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Визначення поняття «наукова школа», ознаки наукової школи.
2. Які існують підходи до класифікації наукових шкіл?
3. У чому полягають функції наукової школи?
4. За якими критеріями відбувається визнання наукової школи?
5. Які умови ефективного функціонування наукової школи?
6. Які організаційні форми розвитку наукових шкіл в Україні Ви знаєте?
7. Як повинна здійснюватися практична реалізація здобутків наукових шкіл?
8. Які риси повинні бути притаманні лідеру наукової школи?

IV. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ

Обговорення проекту освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії (PhD) (за фахом), методичних рекомендацій щодо підвищення якості організації освіти за докторськими програмами в університеті.

V. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО МОДУЛЮ

1. Академік АПН України О. Я. Савченко: Біобібліогр. покажч. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; вступ. стаття Бібік Н. М.; упоряд. : Ворон Л. М., Заліток Л. М., Печенежська О. А.; наук. ред. Букшина Т. Ф.; бібліогр. ред. Пономаренко Л. О. Наукова школа академіка Олександрі Савченко / Ін-т педагогіки, АПН України., упоряд. : Кодлюк Я. П., Т. Я. Довга; за заг. ред. Кодлюк Я. П. – К. : Пед. преса, 2017.

2. Анненков І. О. Визначення поняття «наукова школа» крізь призму аналізу української та радянської історіографії проблеми (кінець ХХ – початок

XXI ст.) / І. О. Анненков // Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Історія і філософія науки і техніки. – 2013. – Т. 21, вип. 21. – С. 72–83.

3. Байденко В. И. Пути совершенствования докторской подготовки: Европа и США (статья третья) / В. И. Байденко, Н. А. Селезнева // Высшее образование в России : науч. - пед. журн. М-ва образования и науки РФ. – 2010. – № 11. – С. 99–112.

4. Байденко В. И. Содержательно-структурные особенности европейского докторского образования (статья вторая) / В. И. Байденко, Н. А. Селезнева // Высшее образование в России : науч. - пед. журн. М-ва образования и науки РФ. – 2010. – № 10. – С. 89–104.

5. Гончаренко С. Наукові школи в педагогіці / С. Гончаренко // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2013. – Вип. 6. – С. 7–28.

6. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 27.07.2017).

7. Коваленко О. Ю. Неперервна педагогічна освіта у США: сучасний стан і перспективи розвитку / О. Ю. Коваленко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2010. – № 6(8). – С. 127–132.

8. Кравченко А. С. Стандартизация педагогического образования в современных университетах США : диссертация ... кандидата педагогических наук : 13.00.01 / Кравченко Анна Сергеевна; [Место защиты: Рос. гос. пед. ун-т им. А. И. Герцена]. – Санкт-Петербург, 2012. – 161 с.

9. Лепский М. А. «Научная школа»: определение предметного поля, социальные потребности и деформация / М. А. Лепский // Культурологічний вісник. – 2014. – Вип. 33. – С. 81–89.

10. Лепський М. Наукові школи у сучасній Україні / М. Лепський // Нова парадигма. – 2015. – Вип. 127. – С. 231–234.

11. Лобанова Л. С. Архітектура наукових ступенів: міжнародна практика і вітчизняні традиції / Л. С. Лобанова // Вісн. НАН України. – 2009. – № 1. – С. 42–55.

12. Мараховський Л. Ф. Наукова школа – основа сучасної міждисциплінарної аспірантури / Л. Ф. Мараховський, І. М. Козубцов // Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Сер. : Педагогічні науки. – 2012. – Вип. 20. – С. 54–62.

13. Миклебуст Я. Аналіз практики реформи докторської освіти в Європі / Я. Миклебуст, Р. Нілсен // Докторські програми в Європі та Україні: матеріали міжнар. конф. «Впровадження принципів третього циклу вищої освіти Європейського простору в Україні» / Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія»; наук. ред., упоряд. В. Моренець. – К. : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2007. – С. 6–16.

14. Наказ МОН України «Про затвердження Положення про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів» від 24.01.2013, №48.

15. Наказ МОН України «Про затвердження Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів України в 2016 році» від 15.10.2015, № 1085.

16. Наказ МОН України «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015, №266» від 25 листопада 2015 р., №1460/27905.

17. Наконечна Т. Ю. Наукова школа як фактор розвитку економічної науки [Електронний ресурс]. / Т. Ю. Наконечна. – Режим доступу: http://www.ukr-socium.org.ua/Arhiv/Stati/2_2010/123-132_2'10_-14.pdf (дата звернення: 13.03.2018).

18. Наукова школа – феномен науки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://logos-ukraine.com.ua/project/index.php?project=nued2&load=edu_shools_fenomen.html (дата звернення: 21.02.2018).

19. Наукова школа «Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів» (О. А. Дубасенюк) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zu.edu.ua/ped_shkola.html (дата звернення: 07.05.2018).

20. Наукова школа Ольги Миколаївни Олексюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oleksyuk.com> (дата звернення: 07.05.2018).

21. Національний освітній глосарій: вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад. : В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий, А. В. Ставицький, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 100 с.

22. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.

23. Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у Київському університеті імені Бориса Грінченка (затверджено Вченою радою Університету від 29 вересня 2016 р.).

24. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» від 30.12.2015, №1187.

25. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 29.02.2015, №266.

26. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23.03.2016, № 261.

27. Постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти» від 15.02. 2015, № 244.

28. Принципи та модель підготовки докторів філософії (PhD) в університеті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://kneu.edu.ua/ua/science_kneu/princ_ta_model_phd/

29. Регейло І. Ю. Освітня складова в докторських програмах у галузі освіти Гарвардського університету / І. Ю. Регейло, Н. В. Базелюк // Вища освіта України. – 2015. – Випуск 3 (додаток 2). – С. 41–48.

30. Регейло І. Ю. Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації в Україні у ХХ – на початку ХХІ століття: монографія. – К. : Освіта України, 2014. – 704 с.

31. Регейло І. Ю. Підготовка фахівців за докторськими програмами у США / І. Ю. Регейло // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2011. – Вип. 1. – С. 116–121.

31. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт. : В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.

32. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт. : В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.

33. Селінджер Дейвід. Програми підготовки PhD в Англії / Дейвід Селінджер // Докторські програми в Європі та Україні: Матеріали міжнар. конф. «Впровадж. принципів третього циклу вищої освіти Європейського простору в Україні» / Нац. ун-т «Києво-Могилян. акад.»; Наук. ред., упоряд. В. Моренець. – К. : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2007. – 98 с. – С. 25–37.

34. Сисоєва С. Зміст підготовки докторів філософії у галузі освіти в університетах США / С. Сисоєва, І. Регейло // Педагогічний процес: теорія та практика. – 2016. – № 53 (2). – С. 86–93.

35. Сисоєва С. О. Досвід впровадження наукового ступеня доктора (Ed.D.) в галузі освіти у США / С. О. Сисоєва // Педагогічний процес: теорія та практика. – 2016. – №4. – С. 44–51.

36. Сисоєва С. О. Дослідження на здобуття наукового ступеня Ph.D. в галузі освіти у США: вимоги, структура й зміст / С. О. Сисоєва // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2016. – № 3–4. – С. 85–89.

37. Сисоєва С. О. Методологія науково-педагогічних досліджень: підручник / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук. – Рівне : Волинські обереги, 2013. – 360 с.

38. Сисоєва С. О. Наукові ступені Ph.D. та Ed.D. в галузі освіти у США: дискусійні аспекти / С. О. Сисоєва // Освітологія: українсько-польський щорічник. – 2016. – № 5. – С. 81–87.

39. Сисоєва С. О. Наукові ступені в галузі освіти: міжнародна практика / С. О. Сисоєва // Рідна школа. – 2016. – № 7–8.
40. Сисоєва С. О. Педагогічний експеримент у наукових дослідженнях неперервної професійної освіти: Навч.-метод. посіб. / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук. – Луцьк : ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009. – 460 с.
41. Сисоєва С. О. Педагогічний експеримент у наукових дослідженнях неперервної професійної освіти: Навч.-метод. посіб. / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук. – Луцьк : ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009. – 460 с.
42. Сучасні підходи до побудови освітніх програм. Методичні матеріали / Укладачі: Холін Ю. В., Кравцов С. О., Маркова Т. О. – Харків, 2014. – 36 с.
43. Таланова Ж. В. Докторська підготовка в країнах високо рейтингових університетів – США і Сполученому Королівстві / Ж. В. Таланова // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Сер. Пед. Науки / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки; голов. ред. І. О. Смолюк. – Луцьк : ВНУ, 2010. – Вип. 13. – С. 173–179.
44. Таланова Ж. В. Докторська підготовка в світі та Україні: монографія / Ж. В. Таланова. – К. : Міленіум, 2010. – 476 с.
45. Творчість і технології у наукових дослідженнях неперервної професійної освіти: Наукове видання / За заг. ред. С. О. Сисоєвої. – К. : КІМ, 2008. – 424 с.
46. Тимошенко А. А. Класифікація наукових шкіл / А. А. Тимошенко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи. – 2014. – Вип. 48. – С. 205–210.
47. Фурман А. В. Типи наукових шкіл та умови їх ефективного функціонування / А. В. Фурман // Психологія і суспільство. – 2014. – № 3. – С. 11–29.
48. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарченко. – К. : Знання, 2008. – 310 с.
49. Sysoieva S. Training PhD in education on research methodology / S. Sysoieva // The Modern higher education review. – 2016. – №1. – P. 96–100.

ДЛЯ НОТАТОК

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПРОФЕСОРСЬКО-ВИКЛАДАЦЬКОГО
СКЛАДУ УНІВЕРСИТЕТУ
(ДОСЛІДНИЦЬКИЙ МОДУЛЬ)
Творчий рівень**

Підписано до друку 30.05.2018р.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Ум.-вид. арк. 3.0 Обл.-вид. арк. 2.79.
Тираж 100 шт. Зам. №

Свідоцтво про державну реєстрацію
суб'єкта видавничої діяльності
серія ДК № 4249 від 29.12.2011 р.

Друк: Видавництво ВП «Едельвейс»
03170, м. Київ, вул. Зодчих, 74,
Тел. (044) 361-78-68